

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Kiskorú kihallgatása - a BARNAHUS-modell

Szerző:

dr. Csóka Anett

a Mosonmagyaróvári Járásbíróság bírósági titkára

Mosonmagyaróvár, 2024. február 20.

„Az emberi lélek, különösképp a gyermeki lélek, kúthoz hasonlatos: édes vízzel teli, mélyes mély kúthoz. S ha valamely gondolat túlságosan kellemetlen valaki számára, azt dobozba zárva lelke kútjának mélyébe veti. Vár, míg meghallja a csobbanást... s a doboz eltűnik. Bizonyos szempontból legalábbis - mert igazában nem tűnik el soha. (...) A legmélyebb kútnak is van feneke, ahol az efféle dobozok megpihennek. Hogy nem látszanak, még nem jelenti azt, hogy nem léteznek (...) a gonoszság, a rémület e zárványai rothadásnak indulhatnak a mélyben, s idővel a legtisztább vizet is megmérgezzhetik.”

Stephen King

Önismeret

Pszichológia

I. Bevezetés

A büntetőeljárásban résztvevő személyek nagyon sok esetben nem érik el a 18. életévet, vagyis gyermeknek, kiskorúnak, fiatalkorúnak minősülnek. Őket természetesen nem lehet úgy kezelni, mintha felnőttek lennének, függetlenül attól, hogy éppen elkövetőként, sértettként vagy tanúként jelennek meg az eljárásban. Fontos figyelembe venni az életkorukból adódó sajátosságokat, adott esetben éretlenségüket, tapasztalatlanságukat, ártatlanságukat és azt, hogy a sérelmükre elkövetett cselekmény, vagy a gyerek által elkövetett cselekmény, vagy az a cselekmény, aminek a gyermek szem-, esetleg fültanúja volt milyen hatással lesz a későbbi életére. Ezekre figyelemmel sokkal körültekintőbben, speciális szabályok mellett szükséges eljárni, akkor ha a büntetőeljárás alanyai között van gyermek.

II. A gyermek, mint a büntetőeljárás lehetséges szereplője:

Ki számít gyermeknek? Több jogszabály is foglalkozik a gyermek fogalmával, de amit általános fogalomnak tekinthetünk, az a New Yorki Egyezmény 1. cikke, mely szerint:

*„For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of **eighteen** years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier.”¹*

Főszabály szerint tehát az számít gyermeknek, aki a 18. életévét még nem töltötte be.

A fentiekben már utaltam rá, hogy a büntetőeljárás alanyai között nagyon sok esetben szerepel gyermek, akár elkövetői oldalon, akár sértetti oldalon, vagy akár tanúként. A sértetti oldalon megjelenő gyermekek speciális köre azok a gyermekek, akik valamilyen családon belüli erőszak áldozataivá válnak, vagyis az elkövető valamely - általában közeli - családtag. Az áldozat számára tehát ismert az elkövető, sőt közeli viszonyban is áll vele, ezért ez még speciálisabbá, ha úgy tetszik bonyolultabbá teszi az ügyet. Ezek a gyermekek függőségi viszonyban vannak, függnek az elkövetőtől. Legtöbb esetben ilyen környezetben nevelkednek, nőnek fel, amely egy olyan szituációt teremt számukra, mintha ez lenne a normális, ebben semmi rossz nincs. Valahol azonban érzik, tudják, hogy ez nem jó, hiszen az emberi természettel, lélekkel teljesen ellentétesek ezek a cselekmények, mégis nagyon nehezen törnek ki ebből a körből. Ennek okán is a gyermekek sérelmére elkövetett családon belüli bűncselekményekre nagyon sok esetben nem derül fény. Így az áldozatként jelen lévő gyermek ezekkel a terhekkkel nő fel, majd később nagy az esély rá, hogy a kapott minta mentén áldozatból elkövetővé válik.

Abban az esetben, ha fény derül egy családon belüli bűncselekmény elkövetésére, melynek a sértettje gyermek, akkor ebben az esetben nagyon fontos, hogy a hatóság/ügyészség/bíróság tagjai úgy járjanak el, hogy különös figyelemmel legyenek a gyermek életkorára és arra is, hogy az elkövetővel ő igenis függőségi viszonyban van és ez a függőségi viszony a gyermek szempontjából alapulhat - főleg kezdetben - kötődésen és szereteten. Alapvetően a jogszabályi környezet biztosít keret a gyermekekkel kapcsolatos eljárási rend alkalmazására, azonban tudjuk, hogy ez jóval túlmutat a jogi szabályozáson és sokszor olyan szempontokat is figyelembe kell venni, melyre akár a kihallgató, akár az ügyész vagy a bíró nem is számít. Az bizonyos, hogy a 18. életévét be nem töltött személyt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény szerint külön döntés nélkül különleges bánásmódot igénylő személynek kell tekinteni.²

¹ A gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20. napján kelt Egyezmény [1991. évi LXIV. Törvény] 1. cikke

² a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 82.§ a) pontja.

Büntető ügyben tanúként megjelenő gyermekek jellemzően szexuális, illetve élet vagy testi épség elleni bűncselekmények áldozatai. Ilyen ügyekben sokszor a gyermek az egyetlen személy, aki az elkövetővel jelen volt a tett helyszínén, ezért a büntetőeljárás eredményes lefolytatásának a kulcsa lehet a gyermektől szabályszerűen és szakszerűen beszerzett tanúvallomás. Az eljárásban részt vevő személyeknek azonban a fenti célon túl figyelemmel kell lenniük a gyermekek - korukból fakadó - speciális érdekeire is. A személyiség 24 éves korig nem alakul ki teljesen. Ebben az időszakban az ember az érdekeinek felismerésére és azok érvényesítésére csak korlátozottan képes. Különösen igaz ez a 14. év alatti gyermekekre, akik a személyiségfejlődés korai szakaszában vannak és kiszolgáltatottak az őket körülvevő felnőtteknek.

A bűncselekmény áldozatává vagy tanújává válás, majd az azt követő büntetőeljárásban való részvétel egy felnőtt számára is jelentős mentális terheléssel jár. Amikor gyermekről beszélünk, akkor ez hatványozottan érvényes. A tanúkihallgatás során a gyermeknek a cselekményt fel kell idéznie, ami által újra átéli a történetet. Ez újabb mentális, pszichés terhet jelent számára. Különösen fontos tehát, hogy a büntetőeljárásba olyan garanciák legyenek beépítve, amelyek biztosítják a gyermekek lehetőség szerinti kíméletét. A jogszabályi kereteken belül milyen módon lehet vagy lehetne biztosítani azt, hogy ezek a gyermekek a büntetőeljárás során a lehető legkevesebbet sérüljenek, a lehető legkisebb intenzitással éljék át újra a sérelmükre elkövetett bűncselekményt?³

III. A „korábbi” Be.-ben történő szabályozás

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: korábbi Be.) a 14. év alatti sértettet, illetve tanút részesíti elsősorban különleges védelemben. A védelem alapvető célja, hogy a kiskorú kihallgatására a büntetőeljárás során lehetőleg ne kerüljön sor, de amennyiben kihallgatása elengedhetetlen, az csak egy alkalommal, a bűncselekmény elkövetéséhez közeli időpontban történjen meg. Az időmúlás lényeges szempont, hiszen egy 14. év alatti gyermek személyisége gyorsan fejlődik és néhány év távlatából már nem biztos, hogy pontosan fel tudja idézni a bűncselekmény részleteit.

³ <https://arsboni.hu/gyermek-tanuk-buntetoeljarasban-kihallgas-regi-es-az-uj-buntetoeljarasi-torveny-szerint/>

Kiskorú személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. Már a nyomozati szakban vizsgálni kellett, hogy fellelhetők-e olyan egyéb bizonyítékok, amelyek szükségtelenné teszik a kiskorú kihallgatását. Abban az esetben, ha a nyomozó hatóság úgy ítéli meg, hogy a kiskorú tanú kihallgatására szükség van, erre van lehetősége. Ha azonban feltehető, hogy a gyermek tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná, a kihallgatást a nyomozási bíró végzi. A gyakorlatban azonban leginkább az volt jellemző, hogy az első, rendőri kihallgatást követően a gyermeket a nyomozási bíró is kihallgatta.

A gyermekben kialakuló feszültség és bizonytalanság érzés oldható, ha olyan tárgyi környezetben végzik a kihallgatását, amely barátságos, ismerős és otthon-szerű. Ilyen környezetben a kiskorú tanú könnyebben, oldottabban beszél az őt ért sérelemtől és talán kisebb lelki terhet jelent számára a történet felidézése. Ezért a gyermekek kihallgatását lehetőleg az életkori sajátosságaiknak megfelelő környezetben kell elvégezni.⁴ A gyermekbarát meghallgató szobák kialakításáról külön jogszabály rendelkezik, amely előírja, hogy lehetőség szerint valamennyi rendőrkapitányság illetékességi területén gondoskodni kell legalább egy különleges meghallgató szoba kialakításáról.⁵

Ma már a gyermekbarát meghallgató szobák szerves részét képezik az eljárásoknak és bár jogszabályi előírás nincs e tekintetben, számos bírósági épületben is kialakítottak és használnak ilyen helyiségeket.

A korábbi Be. kötelezővé teszi, hogy a kiskorú tanú kihallgatásáról kép- vagy hangfelvétel készüljön (korábbi Be. 213. § (4) bekezdés). Ez jelentősen megkönnyíti az ügyben később eljáró bíró munkáját, mert így nem csak a nyomozás során felvett jegyzőkönyvből szerezhet információt a tanú által elmondottakról, hanem a felvételt megtekintve szemtanúja lehet a kihallgatásnak és a tanú hangsúlyából, hangszínéből, viselkedéséből és gesztusaiból további következtetéseket vonhat le.

A büntetőeljárás tárgyalási szakaszában a kiskorú kihallgatása csak szűk körben és módon lehetséges. A korábbi Be. védi a kiskorú tanúkat a tárgyalás közvetlenségétől, illetve attól, hogy az eljárásban

⁴ 23/2003. BM-IM együttes rendelet 22. § (2) bekezdés

⁵ 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet

résztevő más személyekkel - például az elkövetővel - találkozzanak. Ezért fő szabály szerint a kiskorú tanút a tárgyalásra nem lehet idézni (Be. 280. §). Amennyiben azonban szükséges a kiskorú tanú kihallgatása, mert például az eljárásban később felmerülő lényeges körülményre még nem lett kihallgatva a tanú, a bírónak lehetősége van a kiskorút a tárgyaláson kívül kihallgatni. Ez történhet megkeresett bíróság útján, amely esetben egy a kiskorú lakóhelyéhez közel lévő bíróságon dolgozó bíró végzi el a kihallgatást a bíró instrukciói alapján, vagy kiküldött bíró útján, amikor a bíró „utazik” a tanúhoz (korábbi Be. 280. § (2) bekezdés). A kiskorú kihallgatására továbbá lehetőség van videókonferencia használatával is (korábbi Be. 244/A. § (2) bekezdés a/ pont).

A korábbi Be. tartalmazott további elemeket is, amelyek lehetőséget biztosítottak arra, hogy a kiskorú tanú ne találkozzon az eljárás egyéb résztvevőivel. Így a bíróság dönthetett úgy, hogy a megkeresett bíróság vagy kiküldött bíró útján való tanúkihallgatásról nem értesíti a vádlottat és védőjét (korábbi Be. 304. § (5) bekezdés). A kiskorú érdekeit védte továbbá, hogy csak akkor lehetett a szembesítését elrendelni, ha az a kiskorúban nem kelt félelmet (korábbi Be. 124. § (3) bekezdés).

Végül érdemes megjegyezni, hogy a korábbi Be. a 18. év alatti sértetteket a „különleges bánásmódot igénylő sértettek” kategóriájába sorolta. Ilyen sértett jelenléte esetén az eljárásban résztvevő személyeknek a sértettek lehető legnagyobb kíméletével kellett eljárniuk, az eljárási cselekményeket lehetőség szerint a tanúk igényeinek a figyelembe vételével kellett előkészíteniük és végrehajtaniuk.

IV. Jelenleg hatályos szabályozás

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényben (a továbbiakba: Be.) változás, hogy a Be. a 81-89. §-okban egy helyen összefoglalva tartalmazza a tanúkra (sértettek) vonatkozó különleges szabályokat, ezáltal sokkal átláthatóbb és kezelhetőbb. Konceptcionális változást jelez, hogy a Be. az eljárásban szereplő minden ún. „különleges bánásmódot igénylő személyt” fokozottan véd. A jogszabály erejénél fogva a 18. életévét be nem töltött személy továbbra is különleges bánásmódot igénylő személynek minősül. Újdonság viszont, hogy az Be. 85. §-a részletesen felsorolja, hogy az eljáró hatóságok milyen konkrét intézkedéseket tehetnek az ilyen személyek védelmében.

A 14. életévét be nem töltött sértettekre és tanúkra vonatkozó speciális szabályokat a Be. 88. §-a tartalmazza. A korábban hatályos szabályozással megegyezik az, hogy a sértett/tanú csak akkor hallgatható ki, ha a tőle beszerezhető bizonyíték mással nem pótolható, kihallgatásának továbbra is gyermekbarát meghallgató szobában kell történnie és a kihallgatásról kép- és hangfelvételt kell készíteni. Újdonság azonban, hogy megszűnik a nyomozási bíró szerepe a kiskorú tanúk kihallgatását illetően, ez a feladat kizárólag a nyomozó hatóságé. Új, a kiskorú személyek érdekeit védő elem továbbá, hogy amennyiben lehetséges, a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az eljárási cselekményeket minden alkalommal ugyanazon személy végezze. A Be. alapszabályként megtiltja, hogy a kiskorú kihallgatásának helyszínén a terhelt és a védő személyesen jelen legyen, továbbá kizárja a kiskorú szembesítésének lehetőségét. A Be. 87. § alapján a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen, aki mind a hatóság, mind a kiskorú részére szakszerű támogatást tud majd nyújtani a kihallgatás során (ez a szabály minden 18. év alatti személyre vonatkozik). A Be. továbbá még a különleges bánásmódot igénylő személyek közül is kiemeli a szexuális bűncselekmények sértettjeit, akik számára a fentiek mellett további különös garanciákat biztosít. A kiskorú sértett/tanú kihallgatásának módját illetően a Be. a büntetőeljárás egészére vonatkozóan általános szabályként a telekommunikációs eszközök (telefonkonferencia, videókonferencia) használatát írja elő (új Be. 122. §).

A Be. 87. § (1) bekezdés b) pont bb) alpontja szerint a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekményt a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a Gyvt. 61. § (2) bekezdése szerinti szolgáltatást végző szaktanácsadó közreműködésével is végrehajthatja. Ekkor a gyermek kihallgatásában közreműködő szaktanácsadó pszichológus vagy pszichiáter végzettségű szakember. A szaktanácsadó közreműködésével folytatott eljárási cselekmény végrehajtásának szabályait az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet 7/A. fejezete részletesen rögzíti. Ennek körében szabályozásra került a kép- és hangfelvételek rögzítése, azok feltöltése a Központi Médiatárba, illetve azok letöltése, kezelése. A büntetőeljárásban érintett gyermekek szaktanácsadó közreműködésével történő meghallgatásával elsődleges cél elősegíteni a bántalmazott gyermek vallomástételét és ezáltal érvényes bizonyítékot szerezni. A szakszerű meghallgatás, valamint a hang- és képfelvétel rögzítésével nagyobb eséllyel megelőzhető a gyermek többszöri kihallgatása, elkerülve ezzel azt a retraumatizációt, amely a gyermeket a történetek többszöri elmesélése során érné. A

szolgáltatás célja egyszerre a gyermek védelme, az igazság felderítése és a bizonyítéknyerés. A szaktanácsadó által alkalmazott speciális interjútechnika figyelemmel van a gyermek fejlettségére, nyelvi- és kulturális adottságaira. A különleges kihallgató interjútechnikát ismerő pszichológus végzettségű szaktanácsadó a nyomozást vezető rendőr közvetlen utasítása és az Országos Rendőr-főkapitányság által készített Módszerleírás a különleges bánásmód keretei között szaktanácsadó közreműködésével végrehajtott eljárási cselekmények rendőrségi alkalmazásához szakmai elvárásai szerint végzi tevékenységét. ⁶

A teljesség igénye nélkül látható, hogy az „új” Be. erőteljesebb védelmet biztosít minden különleges bánásmódot igénylő sértettnek, illetve tanúnak. A korábbi szabályozás bizonyos elemeinek megtartása mellett további személyi és tárgyi garanciákat biztosít annak érdekében, hogy védje a különleges bánásmódot igénylő sértettek/tanúk és különösen a 14. év alattiak, valamint a szexuális bűncselekmények sértettjeinek különleges érdekeit.

V. A Barnahus modell

Hazánkban még gyerekcipőben járó metódus - mely csak Szombathelyen működik - a Barnahus modell, ami megoldást jelenthet a fentiekben vázolt kérdésekre. A módszer lényege, hogy a szexuális abúzus által már traumatizált gyermek ne legyen kitéve a büntetőeljárás hosszas procedúrájának, ne történjen reviktimizáció a többszöri meghallgatások következtében. A gyermek számára megfelelő környezetben mondhasza el, fejezhesse ki a vele történeteket. Az egyszeri meghallgatás és vizsgálat során szerzett információk pedig pótolhatatlan bizonyítékul szolgálhatnak a büntetőügyben. A Barnahus-modell a felek egyenlőségének elvét is biztosítja, hiszen a rendszerben a gyanúsított jogai is védve vannak. A módszer olyan tizennyolc éven aluliak számára lett kifejlesztve, akik valamely családtagjuk (leggyakrabban az édesapa, a nevelőapa, a nagybácsi) által elkövetett szexuális abúzus áldozatai. A gyermeknek olyan személy okozza a sérelmet, aki iránt mindaddig szeretettel és bizalommal viseltetett - tehát az áldozattal nem közvetlen kapcsolatban álló személyek által véghez vitt szexuális cselekmények, bántalmazások passzív alanyainak meghallgatása nem a Barnahus keretében történik.⁷

⁶ <https://ogysz.hu/meghallgato-es-terapias-kozpontok>

⁷ <https://juratus.elte.hu/barnahus-a-gyermekbarat-igazsagszolgaltatasert/>

A modell kifejlesztője Bragi Gudbrandsson, az izlandi kormány gyermekekért felelős ügynökségének vezetője. A Barnahus „Gyermekek Háza”-át jelent, az első Barnahust 1998-ban alapították Izlandon. Azóta számos további ilyen házat alakítottak ki, főként a skandináv országokban. A Barnahus kísérletet tesz a gyermekek jogainak „működőképes” érvényesítésére, azaz megfelelő támogatást, védelmet és gyermekbarát igazságszolgáltatást igyekszik biztosítani számukra. Az Európai Barnahus-előírások előírások ezeket az operatív gyakorlatokat testesítik meg, ezért iránymutatásnak kell őket tekinteni az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi jogérvényesítésének elősegítésében. A Barnahus-modell azon a feltételezésen alapul, hogy a gyermek által elmondottak kulcsfontosságúak a gyermekek ellen elkövetett bántalmazás feltárásához és kivizsgálásához mind büntetőjogi, mind pedig gyerekvédelmi és terápiás célokból. A Barnahus kifejezés meglehetősen konkrét jelentéssel bír, a Barnahus- házak létrejöttének módja és szervezeti formái országonként, és néha országon belül is különböznek. Eltérések vannak a célcsoportok között, a szerepek és felelőségek viszonyrendszerében, valamint a partnerek közötti együttműködés kereteiben a fő funkciók megvalósítását illetően. Ez magában foglalja például, hogy mely szakmák képviselői végzik a gyermek kihallgatását, melyik igazságügyi eljárásrendet alkalmazzák, illetve milyen módon nyújtanak terápiás és egészségügyi szolgáltatásokat. E különbségek emelik ki a modell rugalmasságát, és hogy milyen sokrétűen tudták azt az egyes országok eltérő jogrendszereihez, társadalmi struktúráihoz, kulturális hagyományaihoz és szakmai gyakorlatához igazítani, ami ösztönzőleg hathat azokra, akik maguk is szeretnék létrehozni Barnahust. A Barnahus nem egy merev modell, sokkal inkább egy fejlődő, alakuló gyakorlat, amely képes alkalmazkodni az erőszak áldozatává vagy tanújává vált gyermekek komplex szükségleteihez. Természetesen vannak korlátai annak, hogy a modell hitelességének megőrzése mellett hányféle megvalósítási mód jöhet számításba. A Barnahus bizonyítékon alapuló gyakorlatokra épül, beleértve az igazságügyi eljárásrendeket, a terápiás beavatkozásokat és az orvosi vizsgálatokat. A különböző kultúrákban kiemelten fontos ragaszkodni a Barnahus bizonyítékon alapuló elveihez a modell megvalósításakor. A Barnahus elveit és gyakorlatát ma már az Európa Tanács és az Európai Unió számos szabályozási és jogi eszköze is tükrözi, illetve támogatja közvetve és közvetlen módon is.

A Barnahus az erőszak kiskorú áldozataival és tanúival foglalkozó gyermekbarát, multidiszciplináris és intézmények közötti modell. A Barnahus célja koordinált és hatékony választ kínálni minden gyermek számára, egyben megakadályozni a nyomozás és a bírósági eljárások során előforduló újratraumatizálást. A Barnahus egyik legfontosabb feladata, elősegíteni a gyermekek vallomástételét, és ezáltal érvényes bizonyítékokat szerezni a bírósági eljárások számára, mindezt úgy, hogy a gyermeknek ne kelljen megjelennie a bíróságon, ha az ügy oda kerül. Szerepénél fogva a Barnahus egyablakos ügyintézési módot kínál, amely gyermekbarát feltételek mellett az illetékes hatóságok és szervek, például a rendőrség, a szociális szolgálatok, a gyermekvédelem, az fizikai és lelki egészségügyi szolgáltatók és az ügyész közötti együttműködést foglalja magába. A Barnahus továbbá fontos szerepet játszik a gyerekekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos ismeretterjesztésben és a szaktudás növelésében legfontosabb érdekeltjeinek körében.

A skandináv Barnahus-házak egyik legfontosabb jellemzője, hogy beágyazódnak a nemzeti hatóságok, mint például a szociális szolgálatok, az egészségügyi és gyermekvédelmi rendszerek, valamint az igazságszolgáltatás szervezeti rendszerébe. Az egyes országok eltérő intézményi szabályozást is generáltak ennek megvalósítása érdekében. A Barnahus például egyes helyeken a szociális szolgálatok és a gyermekvédelmi hatóságok funkciójaként van beágyazva, máshol pedig az egészségügyi rendszer vagy a bűnüldözés körébe tartozik. Ettől függetlenül multidiszciplináris és intézmények közötti együttműködést tartanak fenn egyetlen gyermekbarát helyen. Van, ahol rendőr hallgatja meg a gyermeket a Barnahusban; máshol gyermekekhez értő szakember, például pszichológus vagy szociális munkás. Mindazonáltal minden Barnahusban gondoskodnak arról, hogy a gyermeket kihallgató személy speciális képzésben részesüljön a kiskorúak kihallgatása terén, ami elősegíti a bizonyítékalapú meghallgatási eljárások lefolytatását és lehetővé teszi a multidiszciplináris csoport képviselői számára a gyermek kihallgatásának megfigyelését egy szomszédos helyiségből.

A Barnahus legfontosabb kritériumai:

A Barnahus gyermekbarát és biztonságos környezetet kínál a gyermekek számára, ezen kívül egy helyszínen sorakoztatja fel az eljárásban részt vevő összes szolgáltatót.

1. A gyermek kihallgatása bizonyítékon alapuló protokoll alapján történik meg.
2. A gyermek vallomásának bizonyító erejét megfelelő intézkedésekkel biztosítják, a „szabályszerű eljárás” elvének megfelelően. A cél megakadályozni, hogy a gyermeknek a bírósági eljárás során ne kelljen megismételnie a vallomását, ha vádemelésre kerül sor.
3. Az igazságügyi nyomozás céljából elvégzett egészségügyi értékelés, valamint a gyermek fizikai jólétét és felépülését biztosító körülmények rendelkezésre állnak.
4. A gyermek és a nem bántalmazó családtagok és gondviselők traumájára adott pszichológiai segítségnyújtás, valamint a rövid és hosszú távú terápiás szolgáltatások hozzáférhetőek.
5. Az áldozat és testvérei számára szükséges védelem felismerése megtörtént és az utánkövetés biztosítva van.

BARNAHUS Izland - legfontosabb feladata a párhuzamos bűnügyi és gyermekjóléti vizsgálatok koordinálása	
<p>Összehangolja az intézmények közötti együttműködést, különösen a bizonyítékgyűjtést.</p> <p>Bizonyítékon alapuló protokollok alkalmazásával elvégzi a gyermek kihallgatását.</p> <p>Konzultációt és tanácsadást nyújt egyedi esetekben a partner ügynökségekkel együttműködve.</p> <p>Szakértői értékelést és terápiát nyújt az erőszak gyermek áldozatai számára.</p> <p>Konzultációt és tanácsadást nyújt a nem bántalmazó szülő/gondviselő számára, helyi gyermekvédelmi szolgálatoknak és adott esetben másoknak is.</p>	
<p>GYERMEKEK KIHALLGATÁSA SZAKOSODOTT MENTÁLHIGIÉNÉS SZAKEMBEREK ÁLTAL:</p> <p>Bírósági tanúvallomások:</p> <p>A tanúvallomás megtétele a bíró felügyelete alatt, a védelem képviselőjének, az ügyészség, a rendőrség, a helyi gyermekvédelem, a gyermek jogi képviselőjének megfigyelése mellett zajlik.</p> <p>Tájékoztató beszélgetés:</p>	<p>ÉRTÉKELÉS-TERÁPIA-TÁMOGATÁS- MENTÁLHIGIÉNÉS SZAKEMBEREK:</p> <p>Értékelés és kezelés:</p> <p>Felelősek a validált eszközökön és kérdőíveken alapuló mentálhigiénés értékelésért, felelősek továbbá a bizonyítékokon alapuló terápia alkalmazásával történő mentálhigiénés kezelésért.</p>

<p>A helyi gyermekvédelmi szakszolgálatok kérésére megszerzik a gyermek beszámolóját olyan esetekben, amikor a vallomás tétel nem történt meg vagy nem egyértelmű.</p> <p>A gyermekvédelmi szakszolgálatok kérésére elősegítik a gyermek tanúvallomását olyan esetekben, amikor a gyanúsított elkövető életkora miatt nem vonható felelősségre.</p>	<p>Biztosítják a kezeléseken való részvételt, a vidéken élő gyermekeknek is és támogatást nyújtanak a nem bántalmazó szülők, gondviselők és testvérek számára.</p>
<p>ORVOSI VIZSGÁLAT - SZAKÉRTŐ ORVOSI SZEMÉLYZET</p> <p>Elvégzik az orvosi vizsgálatokat a rendőrség, a szülők, a helyi gyermekvédelmi szervek kérésére.</p> <p>A vizsgálatért egy tapasztalt gyermekorvos, egy nőgyógyász, egy szakképzett nővér és az Izlandi Egyetemi Kórház munkatársai felelősek.</p> <p>Az akut igazságügyi orvostani vizsgálatokat az Egyetemi Kórházban végzik.</p>	<p>EGYÉB FELADATOK:</p> <ul style="list-style-type: none"> • igény esetén konzultációt nyújt a helyi gyermekvédelmi szakszolgálatoknak, • esetek összehangolása, megbeszélése a bírósági vallomástétel előtt, • intézmények között találkozó szervezése, mielőtt a gyermeket a Barnahus-hoz irányítják, • jelentések benyújtása a bíróságra vádemelés esetén, • nyilvántartás, archiválás, • oktatások, képzések, ismeretterjesztés.
<p>Formálisan beágyazódik az Izlandi Gyermekvédelmi Kormányhivatalba,</p> <p>A kormányzati intézmény anyagi forrást biztosít, illetve segítséget nyújt a pénzügyi és személyzeti kérdésekben,</p> <p>A kormányzati intézmény jog és egyéb szakmai iránymutatást nyújt, valamint felelősséget vállal a bíróságokkal, ügyészségekkel, a rendőrséggel, egyetemi kórházzal, a Barnahus partnereiként nyilvántartott helyi gyermekvédelmi szakszolgálatokkal történő együttműködés során felmerülő adminisztratív kérdésekben.⁸</p>	

⁸ https://www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2020/02/HU_StandardsSummary_FINAL.pdf

VI. Barnahus Magyarországon

2016. novemberében nyílt meg a szombathelyi Barnahus-szolgálat a Vas Megyei TEGYESZ épületében. Az első években pilot-programként működött, kipróbálva bizonyos módszereket, eljárásokat és párhuzamosan érzékenyítve és edukálva mind a gyermekvédelem, mind az igazságszolgáltatás hazai szakembereit a Barnahus-modellről. 2019. január 1-től a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) legitimmé tette a szombathelyi Barnahus-szolgálat működését, így a szolgálat 2019. január 1-től kizárólag hivatalos kirendelésre végez Barnahus-vizsgálatokat.

A 2021 elején kiadott, 1046/2020 (II.18.) Kormányhatározat értelmében az Emberi Erőforrások Minisztériumának, az Igazságügyi Minisztériumnak és a Belügyminisztériumnak, a Legfelsőbb Ügyészség, az Országos Bírói Hivatal, az ORFK és a Pénzügyminisztérium közös fejlesztési stratégiája, hogy támogassa a további Barnahus-modell szerinti szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek megteremtését és működését az országos lefedettség biztosítása érdekében. A kormányhatározat kimondja azt is, hogy a nyomozási cselekmények és a büntetőeljárások időtartamának csökkentését kell elérni: a gyermekbarát igazságszolgáltatásban ezt a célt jelenleg a Barnahus-szolgálat tudja teljeskörűen biztosítani. Az új stratégia és elköteleződés hosszútávú célja, hogy minden megyében legyen egy Barnahus-szolgálat, amit a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat (TEGYESZ) működtet.⁹ A szolgáltatás a TEGYESZ megkeresésével érhető el és ingyenesen vehető igénybe.

2021-ben Debrecenben is megnyitotta kapuit a Barnahus szolgálat. Országosan jelenleg öt Meghallgató és Terápiás Központ lát el feladatokat: kettő Budapesten, egy-egy pedig Debrecenben, Szombathelyen és Gyulán. Az áldozattá vált gyermekeket itt is a szakemberek modern eszközök segítségével, barátságos és biztonságos környezetben támogatják, felépülésüket segítik. A helyszínen biztosított egyebek mellett kihallgató és terápiás szoba is. A szolgálat a gyámhivatalokkal, gyermekjóléti alapellátással működik együtt, de a rendőrségi nyomozati eljárásokban is részt vállal.¹⁰

⁹ <https://hintalovon.hu>

¹⁰ <https://www.friss.hu/aktualis/megnyitotta-kapuit-a-barnahus-szolgalat-debrecenben>

A Barnahus-modell alapján kialakított Meghallgató és Terápiás Központok szolgáltatásai a nyomozóhatóságok, az ügyészség és a bíróságok számára elsősorban a különleges bánásmódot igénylő személy - elsősorban bántalmazott gyermek - kihallgatását és vizsgálatát hivatottak elősegíteni. A Meghallgató és Terápiás Központok szolgáltatásainak kiemelt jelentősége van a Gyvt. 76./B.§ szerinti általános védelmi intézkedéssel vagy szexuális jellegű bűncselekménnyel érintett gyermekek esetében is. A Meghallgató és Terápiás Központok tevékenysége kiterjed a traumatizált gyermekek lelki rehabilitációjára, továbbá a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban és a javítóintézetekben ellátott gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére is. Bántalmazás-jelzés esetén a gyermek meghallgatását a gyermekvédelmi szakellátásban gondozási-nevelési feladatokat ellátó intézmények - gyermek- és lakásotthonok, nevelőszülői hálózatok -, valamint javítóintézetek is igényelhetik. A meghallgató és terápiás központok a fentiekben már ismertetett, nemzetközileg elfogadott Barnahus-modell alapján kerültek kialakításra és szolgáltatásaikat a Barnahus szemléletében biztosítják. A büntetőeljárás és bírósági meghallgatások gyermekközpontú megvalósításán túl, a traumatizált gyermekek lelki rehabilitációjára is figyelmet fordítanak, továbbá gyermekvédelmi prevenciók tevékenységgel szerepet vállalnak a társadalom szemléletének formálásában. A Barnahus-modell által képviselt gyermekközpontú és traumatudatos gyermekvédő szemlélet a meghallgató és terápiás központok egyik legfontosabb jellemzője. Legteljesebb kímélettel a bántalmazásban érintett gyermek meghallgatása a Meghallgató és Terápiás Központokban tud megvalósulni, ahol a speciális interjútechnikára kiképzett szakemberek közreműködése, a gyermekbarát módon berendezett kihallgató helyiség, illetve a kép- és hangrögzítéshez szükséges technikai felszerelés is rendelkezésre áll. A gyermek kihallgatása gyermekbarát környezetben történik és a kihallgatásról jó minőségű hang- és képfelvétel készül.

A célok megvalósulását szolgáló Barnahus modell korszerű gyermekvédelmi szemlélet, amely multidiszciplináris megközelítésével összekapcsolja a rendőrség, az ügyészség és a bíróság szerveit a gyermekvédelem szervezeteivel. A Meghallgató és Terápiás Központok elősegítik a különböző szakterületeken dolgozó szakemberek együttműködését a gyermek érdekében, egyetlen gyermekközpontú helyszínen. A Központok által nyújtott szolgáltatások: a gyermek felkészítése a meghallgatásra, igazságügyi szakértői vizsgálatra, szaktanácsadó általi meghallgatás, gyermekbarát környezet, kép- és hangfelvétel készítése, monitoring szoba, ahonnan az eljárási cselekmény vezetője

figyeli és vezeti a kihallgatást - és ahol a bíró, ügyész, igazságügyi pszichológus szakértő is jelen lehet, a gyermek és nem bántalmazó családtagjai terápiás megsegítése, krízisintervenció. A Meghallgató és Terápiás Központok részt vesznek továbbá a gyermekekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos ismeretterjesztésben, illetve a szakmaiközi együttműködéseket elősegítő, a közös tudásbázist gyarapító szakmai rendezvények szervezésében. A közreműködő szakemberek többek között pszichológus végzettségű szaktanácsadók, a gyermek terápiáját végző klinikai gyermek szakpszichológusok, a gyermek vizsgálatát, terápiáját és meghallgatását előkészítő szociális munkások, szülőkonzultációt biztosító szociális munkások, a meghallgatás technikai feltételeit, a kép és hang rögzítést végző technikusok. A Központ szakembereinek tevékenységét a központvezető koordinálja.¹¹

VII. Módszertan

A Központban tevékenykedő szociális munkás tevékenységének célja a gyermek számára a biztonságos, kiszámítható tér megteremtése, a szó fizikai és érzelmi értelmében egyaránt, a gyermek jóllétének biztosítása, ennek keretében az aktuálisan fennálló fizikai és érzelmi szükségletekről való gondoskodás. A szociális munka célja a meghallgató és terápiás központban a gyermekvédelmi szemlélet érvényre juttatása, a gyermek érdekeinek, jogainak képviselete. A szociális munka közvetlen célcsoportját a bűncselekményben érintett gyermekek alkotják. Eljárásjogi helyzetől függetlenül a gyermek lehet sértett, tanú vagy terhelt. Közvetett célcsoport a gyermeket kísérő felnőtt, aki lehet szülő, nevelőszülő, gondozó, nevelő, gyermekvédelmi gyám, törvényes képviselő, egyéb hozzátartozó.

A meghallgató és terápiás központba a gyermek a büntetőeljárás során kihallgatás, igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálat, vagy a bántalmazás-állítás kivizsgálására irányuló intézményi belső vizsgálat keretében feltáró beszélgetés céljából érkezik, valamint azért, hogy a számára szükséges pszichés támogatásban részesüljön. A gyermek általában erőszakos bűncselekményben érintett áldozatként, tanúként vagy feltételezett elkövetőként van jelen. A bántalmazás bármely formája (fizikai, érzelmi, szexuális vagy elhanyagolás) ártalmas gyermekkori tapasztalat, amely traumát okozhat nemcsak az elszenvedő, hanem a szemtanú számára is. Az erőszakos bűncselekményt

¹¹ <https://ogysz.hu/meghallgato-es-terapias-kozpontok>

elkövető gyermekek múltjában szintén vélelmezhető traumát kiváltó esemény, élethelyzet. A szociális munka szempontjából nincs különbség áldozat, tanú vagy elkövető között, minden gyermek és kísérője ugyanabban a bánásmódban részesül, és minden gyermek esetében feltételezhetjük, hogy valamilyen traumát élt át. Ennek megfelelően a szociális munkás a traumát átélt gyermek jellemzőire számít, és minden tünet, viselkedés mögött feltételezi a lehetséges kiváltó okok között a traumatikus tapasztalatot. A traumatikus tapasztalat szégyenérzetet kelthet a gyermekben, stigmatizálhat, elszigetelődést, elmagányosodást okozhat. A gyermek úgy érezheti, nem értékes és nem ő rendelkezik a saját teste és élete felett, emiatt a gyermek személyes autonómiájának, önrendelkezésének biztosítása különös figyelmet igényel. Ha a bántalmazás a családon belül érte a gyermeket, ha a szülői kapcsolatban történt trauma, amely éppen a védelmet és bizalmat jelenti a gyerek számára, a kötődés, a bizalom, a stresszválasz rendszer sérül. A gyermek tűnhet lehangoltnak, visszahúzódónak, szorongónak, úgy, mintha állandó készenlétben állna, ugrásra készen; lehet impulzív, ingerlékeny, érzelm kifejezése lehet intenzív, pánikba eshet. Testi szinten reagálhat hiperszenzitíven az érzékszervi jelenségekre, a testérzetek megjelenhetnek hirtelen és lehetnek ellentétesek a valósággal (pl. hidegben sem fázik). Kísérő esetén attól függően, hogy milyen minőségben van jelen a gyermek életében, és milyen módon kapcsolódik a történetekhez, szüksége lehet a szociális munkás támogató jelenlétére. A gyermekkel történtek a szülő számára is okozhatnak szégyenérzetet, stigmatizációt, elszigetelődést, elmagányosodást, mivel úgy érezheti, hogy nem tudta megvédeni a gyermekét, nem tudta ellátni szülői feladatait, és emiatt a környezete megítélése negatív, őt elítéli. A szülővel való kapcsolatban tekintettel kell lenni arra, hogy maga is hordozhat akár gyermekkori akár felnőttkori feldolgozatlan traumákat, amelyek az események hatására felszínre kerülhetnek. A szülőben lehet félelem, feszültség a történetekkel és a következményekkel kapcsolatban. Fennállhat lojalitás konfliktus, amennyiben a feltételezett elkövetővel hozzátartozói kapcsolatban áll (pl. házastárs, szülő, testvér stb.).

A szociális munkás megkülönböztetés és előítélet nélkül végzi munkáját, bánásmódja, attitűdje független a gyermek eljárásjogi helyzetétől, magatartásától, a szülő együttműködési készségétől stb. Együttműködést valósít meg a gyermek érdekében közreműködő szakemberekkel (rendőr, ügyész, bíró, igazságügyi pszichológus szakértő, szaktanácsadó, pszichológus, gyermekvédelmi szakellátás és gyermekjóléti alapellátás szakembereivel - kiemelten az otthont nyújtó ellátás szakemberei, gyermekvédelmi gyámok, családgondozók stb.). Betartja a kompetenciahatárokat, ennek körében

ismeri és tiszteletben tartja az együttműködő szakemberek feladatait és kompetenciáit. A gyermek jogait képviseli, segíti a gyermeket a jogai gyakorlásában, a gyermeket érthetően tájékoztatja jogairól és arról, hogy kinek, hogyan jelezheti, ha jogai gyakorlása során nehézsége, kérdése adódik (pl. tájékoztatáshoz való jog esetén, ha nem érti az szakemberek által elmondottakat, bátran jelezheti). Az alkalmazott módszereket, technikákat rugalmasan igazítja a gyermek és kísérője aktuális állapotához, szükségleteihez.

A meghallgató és terápiás központban több szakterületről, intézményből érkező szakember összehangolt munkája szükséges egy-egy kihallgatás/meghallgatás/vizsgálat/terápia lebonyolításához. Ehhez adott esetben a rendőr, az ügyész, a bíró, az igazságügyi pszichológus, szakértő, a szaktanácsadó, a pszichológus, a szociális munkás egyidejű jelenléte szükséges. Egyszerre, egyidőben egy gyermek és kísérő(i) tartózkodhatnak a Központban a biztonságos, kiszámítható, nyugodt, diszkrét környezet megteremtése érdekében.

A kihallgatások/meghallgatások/vizsgálatok/terápiás ülések időbeli ütemezéséhez, szervezéséhez a szociális munkás telefonon és személyesen kapcsolatot tart a közreműködő szakemberekkel. Információt csatornázza be a szolgáltatás megszervezéséhez: gyermek neve, életkora, szükséglete (pl. sajátos nevelési igény, fogyatékoság), ki a kísérő személy. Összekapcsolja az érintett szakembereket, biztosítva az információáramlást és a felkészülést. Attól a pillanattól fogva, hogy a gyermek és kísérő(i) megérkeznek a meghallgató és terápiás központba a szociális munkás az ott tartózkodás ideje alatt végig kíséri őket. A kísérés jelenti a gyermek és kísérő(i) információkkal való ellátását, támogatását, a fizikai és érzelmi jóllétükről való gondoskodást, a támogató-megtartó jelenlétet. Segíti a megérkezést, azt, hogy a gyermek biztonságban érezze magát a helyszínen, a gyermek feszültségének oldását, ráhangolódását a kihallgatásra/meghallgatásra/vizsgálatra. Majd, ha lezajlott a kihallgatás/meghallgatás /vizsgálat időt és teret adva, a kapcsolódás lehetőségét nyújtva támogatja a gyermek - szükség esetén a kísérő - feszültségének levezetését, érzelmeinek kifejezését, nyugalmi állapotának megteremtését. A kihallgatást/meghallgatást/vizsgálatot követően tájékoztatja a szülőt, törvényes képviselőt a gyermek és hozzátartozói számára igénybe vehető terápiás lehetőségekről és azok igénybevételének módjáról. Feltérképezi, a gyermek, a család működését, azt, hogy milyen kapcsolata van a gyermeknek, családnak a gyermekjóléti alapellátással, pedagógiai szakszolgálattal, milyen szolgáltatásokat, ellátásokat, segítséget vesznek, vagy tudnak igénybe venni. Amennyiben

szükséges információt nyújt és javaslatot tesz a szülő számára a meghallgató és terápiás központ által nyújtott szolgáltatáson túl elérhető lehetőségekről, a beavatkozás érdekében a megfelelő intézményhez irányítja, szükség esetén segítséget nyújt az adott intézménnyel történő kapcsolatfelvételben. A szülő számára felajánlható, hogy egy előre egyeztetett későbbi időpontban történjen a konzultáció. A szülő önkéntes hozzájárulásával a szociális munkás az illetékes gyermekjóléti alapellátás szakembereivel felveheti a kapcsolatot, a család traumafókuszú ellátásának támogatása érdekében. A szociális munkás a meghallgató és terápiás központot telefonon vagy személyesen megkereső személyek, szakemberek számára tájékoztatást nyújt a Központ szolgáltatásairól, az igénybevétel módjáról, szükséges esetben felvilágosítást ad a büntetőeljárás menetéről, tanácsot ad az adott ügyvel kapcsolatban hová fordulhat a megkereső fél. A rendőr a jelzőrendszer tagjaként jelzéssel él a gyámhatóság, gyermekjóléti alapellátás felé, ha egy büntetőeljárásnak kiskorú érintettje van. Amennyiben szükséges a szociális munkás és/vagy pszichológus részt vesz azon gyermek esetében az alapellátás által kezdeményezett esetmegbeszélésen, esetkonferencián, akinek a kihallgatása/meghallgatása/vizsgálata a meghallgató és terápiás központban történt. A bántalmazást átélt gyermekekről szerzett általános tudásának megosztásával, illetve az adott esetre vonatkozó tapasztalataival segítheti a szakemberek közös gondolkodását a gyermek érdekében meghozott döntések, fejlesztési irányok kialakítása során. A meghallgató és terápiás központ, mint gyermekvédelmi intézmény a jelzőrendszer tagja, ennél fogva köteles a jogszabály szerint jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén.

A meghallgató és terápiás központ részt vesz a gyerekekkel szembeni erőszakkal kapcsolatos ismeretterjesztésben, illetve a szakmaközi együttműködéseket elősegítő, a közös tudásbázist gyarapító szakmai rendezvények szervezésében. Szakmai tudását, tapasztalatát megosztja a hozzáforduló szakemberekkel, intézményekkel. A szociális munkás a szakmaközi együttműködések során traumatudatos, gyermekjogi attitűdjével, nyelvhasználatával is érzékenyíti a közreműködő szakemberek szemléletét.

A szociális munkás eszköztárát és az alkalmazott módszereket a traumatudatos szemlélet hatja át. A szociális munkás azokon a területeken kapcsolódik a gyermekhez, amelyek az általa átélt események következtében sérülhettek: biztonság, kiszámíthatóság, bizalom, kapcsolódás. A felnőttek egymáshoz és a gyermekhez való viszonyulása hatással van a gyermek reakcióira. A nyugodt és békés környezet

csökkenti annak a valószínűségét, hogy a környezetből adódó ingerek aktivizálják a gyermek traumatikus emlékét. A gyermek (és kísérői) biztonságérzetét, kontroll érzését növeli, ha megismeri azt a fizikai teret, ahol van, tudja mi merre található, melyik helyiségben mi történik, ki lehet jelen. Tudja a jelenlévő személyekről, hogy kinek mi a neve, szerepe, feladata, kihez milyen kérdéssel, kéréssel fordulhat. Tisztában van vele és érti, hogy miért van itt, mit várnak tőle és mikor, mi fog történni. A bemutatás a gyermek számára érthető módon történik, annak hangsúlyozásával, hogy az ott léte során bármikor kérdezhet, és ha valamit nem ért, abban ő nem hibás. Feltérképezés és reagálás A megérkezés, ráhangolódás támogatása a bemutatás mellett a gyermek és kísérő(i) aktuális állapotának és szükségleteinek feltérképezésével és az azokra való adekvát reagálással zajlik. A fizikai szükségleteken túl (evés, ivás, mosdó, pihenés) a szociális munkás a testbeszéd, a hangszín, a zavartság és feszültség jeleiből tud információt gyűjteni a gyermek (és kísérője) érzelmi állapotáról, és ezek alapján lépéseket tenni a biztonság és nyugalom állapotának megteremtése érdekében, ha a gyermek feszült, ingerült, zavart. Azzal, ha a szociális munkás nyugodt és nyitott marad a gyermek (és akár kísérője együttes) növekvő feszültsége mellett, megerősítheti a gyermekben a bizalmat önmaga és a környezete iránt. Ilyenkor megtapasztalja, hogy a feszült állapotban is biztonságban van és a feszültség elmúlik, és hogy nem kell állandóan ébernek lennie és veszélyre készülnie, így marad figyelme, energiája az érzelemszabályozásra. A kapcsolatteremtés a gyermekkel ráhangolódó és érzékeny módon történik a közös tevékenységek során - pl. játék, beszélgetés -, melynek célja a gyermek feszültségoldása. Ehhez a szociális munkás a gyermek életkorához, aktuális állapotához igazodó stresszoldó technikákat, módszereket alkalmaz pl. szappanbuborék fújás, színezés, légzőgyakorlatok, mozgásos tevékenység. A nyugalmi állapot megteremtésével a gyermek jobban tud figyelni, gondolkodni, koncentrálni, kapcsolódni, jobban bevonható, motiválható, amely elősegítheti a kihallgatás sikerességét is, azaz, hogy az általa elmondottak megalapozott bizonyítékot szolgáltatassanak a vádemeléshez, így nagyobb eséllyel kerülhető el a gyermek többször történő kihallgatása. A bántalmazást átélt gyermek autonómiája sérült, ezért amiben és amennyire lehet a szociális munkás teret enged a gyermek saját döntéseinek, aktív részvételének, választási lehetőségeket kínál számára, partnerként kezeli, kéri és figyelembe veszi a véleményét - még ha csak apró részleteket érintően van is erre mód. A szociális munkás traumatudatos szemléletet képviselő gyermekvédelmi szakember. Ismeretekkel és tudással rendelkezik a bántalmazás, elhanyagolás gyermekek fizikai, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésére gyakorolt káros hatásairól. A gyerekek mellett, a szülők és kollégák viselkedésének értelmezésekor is figyelembe veszi, hogy a szülők és

munkatársai esetében jelen lehetnek múltbeli ártalmas tapasztalatok, amelyek adott esetben meghatározhatják jelen béli reakcióikat. Képes az önszabályozásra. Biztonságos, kiszámítható és bizalmi kapcsolatok kiépítésére törekszik a gyermekkel, a szülővel és az együttműködő szakemberekkel. A gyermek viselkedését a felnőttekkel való kommunikációként értelmezi, és nem problémás viselkedésként azonosítja. Ennek alapján bátran állítható, hogy a szociális munkásnak nem kell terapeutának lennie ahhoz, hogy terápiás hatást érjen el.¹²

VIII. Befejező gondolatok

A fentiek alapján elmondható, hogy a büntető igazságszolgáltatás mind európai, mind pedig magyar viszonylatban arra tolódott el, hogy a kiskorú sértett részvétele a büntetőeljárásban úgy valósuljon meg, hogy a legkevesebb sérülés érje, tekintettel az addig elszenvedett sérelmekre. A nemzetközi kutatások azt támasztják alá, hogy a szexuálisan abuzált gyerekek száma Európában és világszerte is évről évre lineárisan nő. Az abuzált gyerekek vizsgálatának sajátos dinamikája van, ezt segíti a Barnahus-szolgálat. A gyermek kihallgatása, az igazságügyi szakértői vizsgálata és traumacsökkentő terápiája alatt rögzített anyag megdönthetetlen bizonyítékként szolgál. A módszernek köszönhetően meggyorsulhat a nyomozati, ügyészi és bírói szak is. Az új büntetőeljárás törvényünk (a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény) a régi szabályozás megtartása mellett számos új garanciális jellegű rendelkezést épített be a törvénybe. Emellett kezd terjedni a Barnahus-modell, mind szabályozási szinten, mind pedig a közvéleményben, ami azért is fontos, hogy az áldozattá vált gyermekek sorsát ilyen módon is könnyíteni lehessen.

¹² Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Meghallgató és Terápiás Központok Szakmai Program 2023.

Felhasznált irodalom

- A gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20. napján kelt Egyezmény [1991. évi LXIV. Törvény],
- a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
- <https://www.arsboni.hu/gyermek-tanuk-buntetoeljarasban-kihallgatas-regi-es-az-uj-buntetoeljarasi-torveny-szerint/>
- 23/2003. BM-IM együttes rendelet
- 134/2015. (XI. 10.) IM rendelet
- <https://juratus.elte.hu/barnahus-a-gyermekbarat-igazsagszolgalatasert/>
- https://www.barnahus.eu/en/wpcontent/uploads/2020/02/HU_StandardsSummary_FINAL.pdf
- <https://www.hintalovon.hu>
- <https://www.frisss.hu/aktualis/megnyitotta-kapuit-a-barnahus-szolgalat-debrecenben>
- <https://ogysz.hu/meghallgato-es-terapias-kozpontok>
- Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Meghallgató és Terápiás Központok Szakmai Program 2023.